

Het fijne en het venijn van chatgroepen

Fije van Overeem (1994) studeert Kunstmatige Intelligentie aan de UvA.

Erg belangrijk hoef je tegenwoordig niet te zijn, wil je op een doodnormale dag constant geteisterd worden door het getingel en getril van je telefoon. Waar men vroeger nog zijn mobieltje koesterde als een geschenk uit de hemel, en de beste uitvinding ooit, bemerk ik – vooral onder mijn leeftijdgenoten – een al maar toenemende drang om de mobiele telefoon uit het raam te gooien. De grootste boosdoener is het magische en almachtige mobiele internet, waardoor smartphonebezitters elkaar onbeperkt en kosteloos kunnen berichten. Dit kan dan ook via een tiental verschillende platformen: Facebook, iMessage, Tinder, Telegram, via de Wordfeudapp... Maar de grootste aanbieder van het internetgeweld is zelfs door mijn 80-jarige grootvader op zijn telefoon gedownload: WhatsApp. Vanwege het gemak waarmee contact gelegd kan worden, kan het aantal ontvangen berichten dan ook hard oplopen. Inmiddels komt het niet zelden voor dat je na twee uur niet op je telefoon te hebben gekeken 197 WhatsApp-berichten moet doorspitten. Dit hoge aantal valt dan vaak wel te wijten aan actief gepraat in groepschats: chats waarin tot wel vijftig mensen tegelijkertijd met elkaar kunnen chatten. Met zo'n chat kan gemakkelijk informatie

uitgewisseld worden die belangrijk is voor bepaalde contacten. Mochten een paar van die groepen erg spraakzaam zijn, dan kan dat leiden tot een nogal hoog uitgevallen ongelezen meldingen. Het wordt dan lastig om de belangrijke berichten ('Je hockeystick ligt gewoon hier. X, Mama') van de onzinnigheden ('Wat voor kleur zal ik mijn haar verven?' of foto's van poezen of bordjes eten) te scheiden. Desondanks blijft WhatsApp, samen met gelijksoortige appli-

caties, een goede toevoeging aan de bestaande virtuele communicatievormen. Het is verdomde handig, gratis (!) en je kunt er leuke dingen mee doen.

Ik juich deze nieuwigheid dus zeker toe, maar toch wijs ik graag op het achterliggende venijn. De niet te stuiten berichtenstorm die veroorzaakt wordt door de applicatie en het valse gevoel van goed contactonderhoud met je vrienden is nog tot daaraantoe. Groepschats echter kunnen daadwerkelijk de dynamiek, sfeer en manier van doen van een groep veranderen. In groepen waarvan de bindende factor algemeen bekend is, zoals bij voetbalteams, zangkoortjes en studieprojectgroepjes, valt dit waarschijnlijk nogal mee. Het zijn vooral de vriendengroepen waarbinnen de dynamiek vaag en veranderlijk is, die zonder groepschat anders hadden gefunctioneerd. Als een dergelijke vriendengroep een groepschat aanmaakt, is het ineens (soms pijnlijk) duidelijk wie er wel en niet in de groep horen. En wie er mee worden gevraagd naar optredens, pubquizen of etentjes en wie er met elkaar een verre reis aan het plannen is. Allerlei subtiliteiten die gepaard gaan met groepsgedrag en vriendschap worden ineens expliciet gemaakt. Zaken waar eerst niet aan de oppervlakte over gesproken of nagedacht wordt, komen door zo'n groep aan het licht. Zo heeft een WhatsApp-groep altijd een soort moderator, die bepaalt welke personen bij de chat mogen en welke personen er uit kunnen worden gezet. Dit is automatisch de persoon die de groepschat heeft aangeemaakt. Stel nu dat een vriendengroep subtiel en langzaam groeit, dan zullen nieuwe leden

uiteindelijk aan een groepschat toegevoegd worden, met in ieder geval de goedkeuring van deze 'gespreksleider'. Meestal is er echter binnen een groeiende vriendengroep niet duidelijk aan te wijzen wanneer nou het exacte moment is dat een persoon bij een groep hoort, en dat hoeft ook helemaal niet. Zo'n moment aanwijzen zou ook onnodig beladen en overdreven kunnen zijn. Maar door een groepschat is het ineens algemeen bekend binnen de groep wie er bij hoort, en sinds wanneer.

Onbedoeld buitensluiten

Het is natuurlijk een overkomelijke zaak. Maar toch. Dat het digitale contact het contact in het algemeen verandert is overduidelijk voelbaar. Dit gebeurt waarschijnlijk het hevigst bij mijn leeftijdsgroep die het meest van de applicatie gebruikmaakt. Ondanks deze voelbaarheid wordt er nauwelijks over gesproken en blijven de implicaties onderhuids.

Zo zit ik ondermeer in een groepschat, bestaande uit vijftien vrienden. De ene ken ik beter dan de ander. Als we met de groep wat willen afspreken, dienen we dit niet alleen in de chat voor te stellen, maar moeten we ook nog het zestiende groepslid Martin van de plannen op de hoogte te stellen via de 'ouderwetse' sms (of zelfs, maar alleen in noodgevallen, een belletje!), aangezien hij geen WhatsApp heeft. Dit gaat allemaal prima, maar toch komt het niet zelden voor dat hij eigenlijk vergeten wordt. Dit komt doordat voorstellen soms in de groep worden gegooid waarvan men

weet dat het vrijblijvend en onbelangrijk is: ‘Eet er iemand mee op Science Park vanavond?’.

De vraagsteller maakt het eigenlijk niet uit door wie en hoedanig er gereageerd wordt, eten doet hij toch wel. Hierdoor wordt Martin niet ook nog apart gevraagd. Zo zijn er meer dingen die vriendengroepslid Martin toch geheel onbedoeld buitensluiten; kennis die binnen de groepschat wordt verspreid wordt onbewust aangenomen als algemene kennis wanneer de groep elkaar ziet. Conversaties zullen net wat anders lopen waardoor Martin toch maar heeft besloten, ondanks zijn angst in berichten te zullen verzuipen, een smartphone aan te schaffen.

Andersom kan een groepschat iemand ook juist binnen de groep houden wanneer hij of zij er zonder groepschat buiten was gevallen. Deze persoon zal worden uitgenodigd voor allerlei afspraken en daardoor bij de groep blijven behoren ondanks dat de persoon informeel eigenlijk niet meer tot de groep behoort, om wat voor reden dan ook. Vriendschappen kunnen nu eenmaal vervagen waardoor vrienden een vrienden-groep langzaam verlaten. Sterker nog, een vriendengroep die normaliter in zijn geheel uit elkaar was gevallen (denk aan een groep die elkaar nog kent van de middelbare school) zal door een groepschat nog in leven kunnen blijven. Door lidmaatschap van de groepschat blijft men op de hoogte van andermans leven wanneer men elkaar anders al lang vergeten was. Een groepschat verwijderen is namelijk ook maar zo definitief, en bovendien ook nogal dramatisch.

Famchat

Het gebeurt natuurlijk ook wel eens dat iemand besluit een groepschat te verlaten, bijvoorbeeld wanneer het geleuter hem te veel wordt. Zo besloot mijn nu 16-jarige broertje al snel na het aanmaken van onze gezins-WhatsApp dat de chat niet interessant genoeg was voor hem, als enig nog thuiswonend kind van de drie. Mijn andere broer (21) stuurde hem meteen een ‘bilateraal’ Whatsappje om hem daarmee te pesten: ‘Jan, je bent er toch wel bij vanavond? Wordt lachen!’

Jan wilde natuurlijk dringend weten waar dit over ging. ‘O ja, dat weet je niet, want je zit natuurlijk niet meer in de famchat. Jammer.’

Nu kon hij zijn nieuwsgierigheid niet meer bedwingen en vroeg mijn moeder, de moderator, om weer aan de chat toegevoegd te worden. Dit gebeurde. Zodra hij begreep dat het een grap was, en het dus wéér nergens over ging, kregen we voor de tweede keer het bericht ‘*Jan has left the conversation*’. Het is nu wel zo dat mijn broertje vele leuke anekdotes mist door zijn afwezigheid in de groep, zoals korte verhaaltjes van mijn oudere broer, die een semester in het buitenland studeert, en zijn belevenissen zo deelt met het gezin. Het zijn de afwegingen die je tegenwoordig maken moet. Overigens heeft Jan daarna wel meteen een chatgroep aangemaakt met mijn ouders onder de naam ‘Osso’, straatnaam voor huis/thuis, en hebben wij natuurlijk met zijn drieën ook een chatgroep zonder mijn ouders.

Niet bellen

Deze dingen die gebeuren binnen groepen zijn ongetwijfeld niet nieuw, maar mobiel internet is wel een factor die voor een verandering heeft gezorgd. Een verandering die nog niet helemaal gestabiliseerd is, waarschijnlijk omdat de effecten van internetchats nog niet echt erkend worden. Het is ook een onomkeerbare verandering: de verwachting is dat chats niet snel uit het straatbeeld zullen verdwijnen. Mensen zonder WhatsApp worden steeds schaarser. Sterker nog, andere communicatievormen zullen alleen maar afnemen. Bellen gebeurt steeds minder, omdat het op veel vlakken minder gemakkelijk is dan chatten of e-mailen: beide partijen moeten bereikbaar zijn, het kost geld en wanneer men met

onbekenden spreekt kan bellen soms zelfs als te spannend ondervonden worden. Ik heb zelfs een vriendin die een telefoon heeft die niet eens kan bellen (de speaker is kapot). Al maanden loopt zij hiermee rond en erg vindt ze het niet. Er zijn immers genoeg andere manieren om mensen te bereiken. Of gewoon om te vragen wat ze nu weer eens moet eten.

Het zou mooi zijn als er in de toekomst consensus kan ontstaan over welke verschillende communicatievormen op welke momenten gewenst zijn. En dat begint denk ik als we ons allen bewust zijn van wat deze communicatievormen precies doen met ons als sociale wezens.

► Reageren? fije@hotmail.com